

Posudek disertační práce Mgr. Marcela Černého

„Osobnost Josefa Karáska (1868-1916) v souvislostech české slavistiky a české literární Vídně“.

Obsáhlá práce Marcela Černého je zaměřena produktivním směrem, totiž k výzkumu vídeňského kontextu české kultury a speciálně slavistiky. Základní předností disertace je široké materiálové zázemí, vycházející nejen z knižních a časopiseckých publikací, ale i z archiválií. Práce se štěpí do dvou zásadních částí: její druhá kapitola je soustředěna kulturně historicky a imagologicky k obecnější problematice Vídně v duchovním životě Čechů; následující třetí kapitola se úžeji soustředí k rekonstrukci významu a atmosféry Jagícova slovanského semináře a speciálně se věnuje osobě a působení Josefa Karáska.

Koncepční rámec by tedy mohl poskytovat materiál k hned několika samostatným disertacím. Zejména první část práce kolegy Černého je do značné míry pečlivou rekapitulací již známých skutečností a vlastní výzkumný přínos tu ani není hlavním cílem: jde o vytvoření dobového a funkčního kontextu Karáskova života a díla. Opora o sekundární literaturu je tu sice velmi pečlivá, ale leckdy by si zasloužila kritičtějšího přístupu. Tak v pasážích o Hromádkových prvotinách jsou jako základ v podstatě bez kritického komentáře přejímány soudy Karla Sabiny. Vždy otevřenou otázkou v podobně koncipovaných oddílech, jakým je druhá kapitola předkládané disertace, také zůstane problém vymezení množiny materiálu; jistě zde nejde o encyklopedickou enumerativnost, přesto by ale bylo možná zajímavé postavit kupříkladu vedle Nebeského vídeňských fejetonů něco z pozdější české fejetonistiky, tak zejména fejetony Nerudovy. Nejde mi ovšem o tento jediný případ, ale spíše o princip: takto nedostáváme ani zcela úplný obraz, ani kontextuálně funkční hodnocení jednotlivých jevů (žurnalistika, poezie, próza atd.), které přeci se vždy vpojují do svébytných žánrových a recepčních souvislostí.

Ošidnost zvoleného přístupu se ukazuje se např. v subkapitole 2.3, kde se autor soustředí k toposu dunajské metropole v české umělecké literatuře. Postrádám tu v sekundární literatuře základní práce Claudia Magrise (Dunaj, Praha 1992 a Habsburský mýtus v moderní rakouské literatuře, Praha 2001), které by výkladu poskytly širší komparativní trámec. Problematika by si ale především zasloužila bližší materiálový výzkum: nechce se věřit, že „poprvé se topos Vídně v novodobé české literatuře objevuje v Máchově deníku na cestě do Itálie z roku 1834“ (s. 89); autor se tu příliš důvěřivě opírá o tvrzení Christy Rothmeier, ale stálo by za to z uvedeného úhlu pohledu projít např. české časopisy dvacátých a třicátých let, nemluvě již o obrozenské dramatice od počátku 19. století (tak překlady Henslerova kusu *Đáblův mlýna na vídeňské hoře* nebo *Bäuerlovy Aliny*). Při analýzách prózy, zejména Boženy Němcové, mi chybějí i stati germanisty Václava Maidla. Především by ale na daném – či ještě lépe podstatně rozšířeném materiálu - bylo možno konsekvntněji vypracovat samostatnou imagologickou disertaci, vycházející ale z důkladných analýz, širšího materiálu a metodologicky opřenou o dnes již velmi širokou sekundární literaturu (upozorňuji jen na sborník Görtschacher, W., Klein, H. (Hrsg.), *Austria and Austrians: Images in World Literature*. Tübingen, Stauffenburg 2002, nemluvě již o dalších pracích německých a ve slovanském kontextu především polských). Takto působí příslušný oddíl jen jako naskicované torzo. Kapitola nadto končí jinde, než kam ji směřoval její titul: od obrazu Vídně v české beletrii se dostáváme ke xenofobiím stereotypům Vídeňanů vůči ve Vídni usedlým Čechům. Kolega Černý tu ne dosti šťastně a kriticky skloubil materiál s teoretickou literaturou, na níž se spolehl.

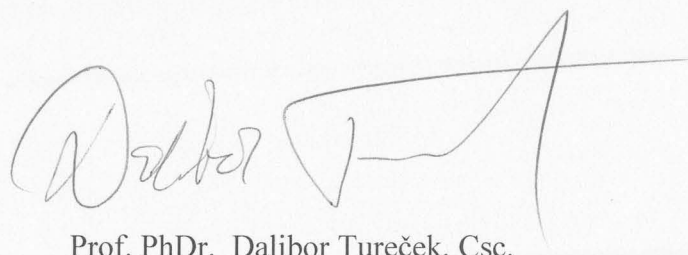
Jádro práce je ovšem položeno ve zkoumání osobnosti a díla Josefa Karáska. Zde je disertace také přesvědčivá i původní. Zajímavá a dobově výmluvná jsou již svědectví spojená s jistým napětím mezi vídeňskou a pražskou slavistikou, stejně jako líčení Karáskova zásahu do politického procesu Petra Bezruče. Objevná je kapitola o Karáskových

sorabistických zájmech. Jádrem druhé části disertační práce ale spatřuji v kapitole 3.2, věnované metodologii a dobovému přijetí karáskovy literárně historické práce *Slawische Litwaturgeschichte*. Kulturně historickou hodnotu má již zevrubné, o archiválii opřené vyličení vnějších osudů Karáskova spisu, stejně jako podrobné zmapování jeho dobového odborného ohlasu. Vlastní analýza Karáskových dějin je ale na některých místech nahrazována stručným resumé jejich obsahu a základních hodnotících stanovisek. Patrné je to například v pasážích věnovaných českému obrození: je sice uvedena možná inspirace Murkovou prací o německých vlivech na počátky české romantiky, ale tato hypotéza, opřená o uvedení Murkovy monografie v bibliografickém aparátu Karáskovy knihy není dále ke škodě věci prověřena; teprve pak by mohla v jasnějších obrysech vyvstat případná původnost, či eventuelní napodobivost Karáskova literárně historického modelu. Přesvědčivě zato vyznívá podrobné porovnání konceptu Karáskova a Pypinova.

Disertace je psána kultivovaným stylem s minimem jazykových či technických opomenutí (tak místo na s. 193 má být namísto užitého spojení „náměstkem superintendanta“ v evangelické terminologii náležité „náměstkem superintendanta“, na s. 256, ř. 2 patrně vypadlo sloveso „machen“ na konci souvětí; nechci ale posudek zatěžovat výčtem podobných drobností, jejichž uvedení – nevyskytují-li se v přílišné míře - beztoho má jen doložit, že oponent práci opravdu pečlivě přečetl).

Celkově hodnotím disertační práci Marcela Černého jako odpovídající nárokům na odborné výkony tohoto typu a doporučuji ji k obhajobě.

České Budějovice 17. dubna 2007

Prof. PhDr. Dalibor Tureček, Csc.